

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΥ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ

Η δυναμική του εκπαιδευτικού συστήματος αναμφίβολα συναρτάται από τις δυνατότητες συνεχούς προσαρμογής του, η οποία προσδιορίζεται από την αμφίδρομη σχέση της εκπαίδευσης και της κοινωνικής πραγματικότητας. Γι' αυτό στην κοινωνία της πληροφορίας και της γνώσης, στην επιδιωκόμενη κοινωνία της ποιότητας, θα πρέπει και το εκπαιδευτικό μας σύστημα να εμπλουτιστεί με όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά που σηματοδοτούν την ποιοτική εκπαίδευση στη χώρα μας. Η κοινότοπη διαπίστωση της κοινωνικής ρευστότητας της εποχής μας, η αυξανόμενη τάση της παγκοσμιοποίησης των πάντων, η πολυπολιτισμική πραγματικότητα και το ισχυρό ανταγωνιστικό πνεύμα που αναπτύσσεται σε κάθε πεδίο επιβάλλουν έναν επαναπροσδιορισμό του ρόλου του σχολείου με τελικό στόχο τη διαμόρφωση ενός ισχυρού σχολικού παιδαγωγικού περιβάλλοντος, ικανού να συμβάλλει στην αρμονική ένταξη του μαθητή στην κοινωνία.

Μια τέτοια στρατηγική, πρέπει να εστιάζεται στη διατήρηση της εθνικής ταυτότητας και της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, καλλιεργώντας παράλληλα και την ταυτότητα του Ευρωπαίου πολίτη· θα πρέπει, επίσης, να πλαισιώνεται από σχεδιασμούς και πρακτικές που επεκτείνονται και διασφαλίζουν την ισότητα ευκαιριών των δύο φύλων, των ομάδων ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και ικανότητες, των ομάδων με ιδιαίτερα πολιτισμικά και γλωσσικά χαρακτηριστικά, και τη βελτιστοποίηση κάθε ποιοτικής δυνατότητας του εκπαιδευτικού συστήματος, έτσι ώστε να συμβάλλει στην αναβάθμιση τόσο της γενικής παιδείας όσο και στην καταπολέμηση της ανεργίας, του κοινωνικού αποκλεισμού και κάθε μορφής κοινωνικής παθογένειας.

Στο γενικό αυτό πλαίσιο επιχειρείται από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (Π.Ι.), ένας νέος μακρόπνοος εκπαιδευτικός σχεδιασμός, που εστιάζεται πρωτίστως στην υποχρεωτική εκπαίδευση (Δημοτικό, Γυμνάσιο) επεκτεινόμενος και στο Νηπιαγωγείο. Η εννιάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση αποτελεί, όπως είναι αυτονόητο, τη βάση του εκπαιδευτικού συστήματος στη χώρα μας, γι' αυτό η στέρεη δόμησή της και η αποτελεσματικότερη λειτουργία της αποτελεί αδήριτη αναγκαιότητα, αλλά και αδιαμφισβήτητη προϋπόθεση της αναβάθμισης του Λυκείου και της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης. Και τούτο γιατί σ' αυτή τη βάση θα δομηθεί η προσωπικότητα των νέων μας, θα δρομολογηθεί η διαμόρφωσή τους σε μελλοντικούς ευαισθητοποιημένους και ενεργούς πολίτες και θα εμπεδωθεί η αντίληψη της αναγκαίας, στην εποχή μας, δια βίου μάθησης.

Γι' αυτό το εκπαιδευτικό μας σύστημα δεν μπορεί πια να πορεύεται στις συντεταγμένες του παραδοσιακού γνωσιοκεντρικού σχολείου, της αποσπασματικότητας και της παθητικής απόκτησης των γνώσεων. Αντίθετα, το σχολείο πρέπει να είναι μαθητοκεντρικό, βιωματικό και δημιουργικό με όλους τους συντελεστές του (διδάσκοντες και διδασκόμενους) συμμετόχους, χώρος μάθησης, χαράς και ζωής και όχι μόνο στερεότυπης διδασκαλίας.

Για να επιτευχθεί μια τέτοια προσέγγιση, σύγχρονη και αναγκαία, για να αρχίσουμε να «συλλαβίζουμε» τα περί ανάπτυξης της κριτικής σκέψης και της φαντασίας, της συλλογικής προσπάθειας, της δημιουργικής και πρωτοβουλιακής δράσης, απαιτούνται αλλαγές στα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (Α.Π.Σ.), στην οργάνωση του σχολικού χρόνου, στη συγγραφή νέων βιβλίων και στην παραγωγή καταλληλότερου γενικά εκπαιδευτικού υλικού. Αναμφίβολα η ποικιλότροπη στήριξη του μαχόμενου εκπαιδευτικού είναι εξίσου αναγκαία για την επιτυχή έκβαση του εγχειρήματος.

Για το σκοπό αυτό το Π.Ι. επεξεργάστηκε τη σύνταξη του Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.), εισάγοντας τη διαθεματική προσέγγιση της γνώσης. Η καινοτόμος αυτή προσπάθεια, που αναπροσαρμόζει τους στόχους και τις μεθόδους της διδασκαλίας, δομεί ταυτόχρονα το περιεχόμενο των διδασκόμενων αυτοτελών μαθημάτων στη βάση μιας ισόρροπης οριζόντιας και κάθετης κατανομής της διδασκόμενης ύλης. Με τον τρόπο αυτό προωθείται η διασύνδεση γνωστικών αντικειμένων μέσα από τις κατάλληλες προεκτάσεις των διδασκόμενων θεμάτων, η σφαιρική ανάλυση βασικών εννοιών και προβάλλεται η παράμετρος της διαθεματικής προσέγγισης της γνώσης στη σχολική πράξη, διαδικασία που ενισχύει γενικότερα τη γενική παιδεία.

Με το προτεινόμενο Δ.Ε.Π.Π.Σ. η επιδιωκόμενη αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης επιχειρείται μέσα από τη διαθεματική οργάνωση του περιεχομένου των διδακτικών αντικειμένων, τις διερευνητικές και ολιστικές διδακτικές προσεγγίσεις διδασκαλίας και την προτυποποίηση συγγραφής νέων βιβλίων, τα οποία θα ανταποκρίνονται στις αρχές της διαθεματικότητας και στο σεβασμό της προσπάθειας του μαθητή. Γι' αυτό τα νέα βιβλία θα πρέπει να είναι ελκυστικά και ως προς το περιεχόμενο, επικαιροποιώντας την αξιολογη γνώση και ως προς την αισθητική τους, αλλά και ως προς το μέγεθός τους.

Στο πλαίσιο του Δ.Ε.Π.Π.Σ. το Π.Ι. προτείνει και την εισαγωγή της καινοτόμου δράσης «Ευέλικτη Ζώνη» για το Νηπιαγωγείο, το Δημοτικό και το Γυμνάσιο, μια εκπαιδευτική πράξη που ουσιαστικοποιεί, σε προχωρημένο βαθμό, τη διαθεματική προσέγγιση της γνώσης και υποστηρίζεται από ειδικά διαμορφωμένο εκπαιδευτικό υλικό. Σε ορισμένες τάξεις (ΣΤ' Δημοτικού και Γ' Γυμνασίου) εισάγεται επίσης και το πολυθεματικό βιβλίο – φάκελος, το οποίο περιέχει πολλά θέματα που

ενδιαφέρουν άμεσα την καθημερινότητα του μαθητή και τον βοηθούν να κατανοήσει περισσότερο την περίπλοκη ζωή της εποχής μας. Το Δ.Ε.Π.Π.Σ. με τα συνακόλουθα Α.Π.Σ. και την Ευέλικτη Ζώνη θα συμβάλουν ουσιαστικά στην ισχυροποίηση του σχολικού παιδαγωγικού περιβάλλοντος που βάλλεται στην εποχή μας από ποικίλα εξωσχολικά μηνύματα τα οποία εισέρχονται στο σχολείο χωρίς, πολλές φορές, το κατάλληλο παιδαγωγικό εισιτήριο και ηχούν σαν παραπλανητικές σειρήνες.

Το Δ.Ε.Π.Π.Σ. και τα σχετικά Α.Π.Σ., που παρουσιάζονται σε τρεις τόμους, είναι απόρροια της αναθεώρησης-βελτίωσης της αρχικής πρότασης του Π.Ι. τόσο από την εσωτερική αξιολόγηση όσο και από την ανατροφοδότηση που προήλθε από τις παρατηρήσεις της εκπαιδευτικής κοινότητας. Οι εν λόγω παρατηρήσεις προέκυψαν από το διάλογο του ΥπεΠΘ δια του Π.Ι. με τους μαχόμενους εκπαιδευτικούς, τα στελέχη της εκπαίδευσης και τις επιστημονικές ενώσεις, με βάση την επίσημη πρόταση του ΥπεΠΘ (Φ.Ε.Κ.1366/τ.Β'/18-10-2001, 1373/τ.Β'/18-10-2001, 1374/τ.Β'/18-10-2001, 1375/τ.Β'/18-10-2001, 1376/τ.Β'/18-10-2001).

Η ανά χείρας πρόταση είναι αποτέλεσμα πολύμηνης, κοπιαστικής και συνεργατικής προσπάθειας του συνόλου σχεδόν των μελών του προσωπικού του Π.Ι. (Αντιπροέδρων, Συμβούλων, Παρέδρων, αποσπασμένων εκπαιδευτικών και γραμματέων), στους οποίους εκφράζω τις θερμές ευχαριστίες μου, που άντεξαν στις εξαντλητικές πιέσεις μου, εργάστηκαν αποτελεσματικά και συνεργάστηκαν άριστα, αναδεικνύοντας τη δυναμική που το Π.Ι. διαθέτει. Ιδιαίτερες ευχαριστίες εκφράζονται σε όσους Αντιπροέδρους του Π.Ι. συνέβαλαν στην υλοποίηση της προσπάθειάς μας, σε όσους Συμβούλους και Παρέδρους του Π.Ι. σήκωσαν περισσότερο βάρος καθώς και σε όλους τους εξωτερικούς ειδικούς επιστήμονες που διάβασαν τα κείμενά μας και έκαναν εποικοδομητικές παρατηρήσεις. Θερμές ευχαριστίες εκφράζονται επίσης και προς την ηγεσία του ΥπεΠΘ, ιδιαίτερα προς τον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων κ. Π. Ευθυμίου, που αγάλλασε το όραμά μας και συνέβαλε στην ολοκλήρωση της προσπάθειάς μας για μια καλύτερη ποιοτική υποχρεωτική εκπαίδευση.

Οι προσπάθειες που έγιναν και οι επιμέρους προτάσεις μας (Δ.Ε.Π.Π.Σ., Α.Π.Σ., Ευέλικτη Ζώνη, Πολυθεματικό βιβλίο) δεν είναι αποσπασματικές, αλλά οριοθετούν μία εν πολλοίς ολιστική προσαρμοστική διαδικασία του εκπαιδευτικού συστήματος στο χώρο της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, μια σοβαρή αλλαγή της φιλοσοφίας της εκπαιδευτικής πράξης με αδιαπραγμάτευτο στόχο την ποιότητα της εκπαίδευσης. Είναι αυτονόητο ότι η επιτυχία υλοποίησης της πρότασης θα εξαρτηθεί από τη συμβολή και τη στήριξη όλων των συντελεστών της εκπαίδευσης και των επιστημονικών και κοινωνικών φορέων που άμεσα ή έμμεσα συμμετέχουν στο εκπαιδευτικό γίγνεσθαι. Η εν λόγω προσπάθεια βρίσκεται σε αρμονία και με τους στόχους του Συμβουλίου Υπουργών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και αντανακλά μια συγκεκριμένη πρόταση προσαρμοσμένη στις ιδιαιτερότητες της χώρας μας.

Μέσα λοιπόν από το προτεινόμενο Δ.Ε.Π.Π.Σ. και τα Α.Π.Σ. επιδιώκουμε και ελπίζουμε ότι ο μαθητής θα «εφοδιαστεί» με τον κατάλληλο «μορφωτικό μανδύα» για να αντιμετωπίζει επιτυχέστερα τις «μπόρες της ζωής», διαμορφώνοντας ο ίδιος το δικό του κοσμοείδωλο, τη δική του κοσμοαντίληψη για τον κόσμο που θα ζήσει και πρέπει να αγαπήσει, τη δική του προσέγγιση στο πάντα ζητούμενο ευ ζην. Αυτή πρέπει να είναι και η απάντηση της χώρας μας στην κοινωνία της γνώσης, της πληροφορίας και της τεχνογνωσίας, στην επιδιωκόμενη κοινωνία της ποιότητας, στην πρόκληση του ευρωπαϊκού γίγνεσθαι.

ΣΤΑΜΑΤΗΣ Ν. ΑΛΑΧΙΩΤΗΣ

Πρόεδρος του Π.Ι.